

Nastavlja na predloge sreskih upravnih odborov zdravniške blagajne, jim določa plačo in daje vsa potrebna navodila za izvrševanje njihove službe.

Sestavlja in predlaga letne računске zaključke, letne proračune, predpisane statistične izkaze ter poročila ter jih pošilja pristojni oblasti. Daje tiskati obrazce in knjige za vse sreske upravne odbore.

Dohodki bolniške blagajne:

1. Redni prispevki članov. Odtegujejo se po računovodstvu kralj. ban. uprave v Ljubljani, ki jih nakaže bolniški blagajni. Premija bi znašala 1 in pol odstotka do 2%, t. j. na vsakih 1000 Din dohodka 15 Din prispevka.

2. Darila in volila in nepredvideni dohodki.

Knjigovodstvo in statistika:

Poslovni račun bol. blagajne naj vsebujejo:

Šolstvo in združništvo

Ideja šolskega združništva se bliža svoji realizaciji. Projekt pravil leži pred nami, treba ga je le še pregledati in potem ni nobene ovire več za sklicanje občnega zbora in za ustanovitve. Pri sestavi pravil so bile največje težkoče v tem, kako spraviti vzgojno ustanovo — in to je predvsem šolska zadruga — v sklad z združnim zakonom in združno prakso, kakor je sedaj običajna. Upam, da ustreza predložena formulacija vsem zahtevam, tako gospodarskim, kakor vzgojnim in da ne more priti od nikogar kakšna ovira. S pričetkom novega šolskega leta bo šolska zadruga lahko poslovala že v vseh šolskih okoliših, če se bodo našli agilni tovariši, ki se bodo za stvar zavzeli.

Zamisel šolskih združ, v katerih bi se udeleževali v združništvu, ni niti pri nas, še manj pa v inozemstvu povsem nova. Znanje so n. pr. šolske in šolarske zadruge v Franciji, Nemčiji, Angliji, Švici itd. V teh državah se najdejo prvi početki šolskih združ, že okoli l. 1870. Nekateri teh držav imajo celo posebne zakone za šolske zadruge. Največ mladinskih združ ima Rusija, okoli 50.000, Francija okrog 8000, Poljska 1000, Zedinjene države Amerike preko 500 itd. Tudi Belgija, Bolgarija, Italija, Letonska, Litva, Rumunija, Češkoslovaška i. dr. delajo na tem polju z vidnimi uspehi.

Pri nas pa je ideja šolskega združništva še precej mlada. Ni izšla ta ideja od višjih oblasti ali združnih organizacij, na to idejo so prišli predvsem posamezni učitelji-zadrugarji, učitelji-vzgojitelji, ki so zapopadli vso vzgojno vrednost združništva ter se hoteli tega vzgojnega sredstva poslužiti tudi v šoli. Preko poskušanja v svojem razredu ali v svoji šoli se stvari še nihče ni spravil, če izvzamemo nekoliko člankov v strokovnem časopisu. Vsi taki poizkusi pa so se sijajno obnesli.

Prvi šolsko-združni poizkusi so imeli za cilj štednjo. Ob naslonitvi na že obstoječe združne hranilnice in posojilnice so že leta 1928, in morda že prej začele delovati nekateri šolske hranilnice, tako n. pr. v Taborškem, Deronjah, Hrastovici in Minogi na Hrvaškem in drugod. Pozneje, l. 1932, pa so se ponekod pojavile že zadruge v drugačnih oblikah. V septembru 1932, je bila ustanovljena nabavljalna in hranilna zadruga na osnovni šoli Sv. Peter pri Ljubljani. Skoro istočasno so se pojavile nabavljalne, in hranilne zadruge tudi v Savski banovini in sicer v šolah v Privinov Glavi ter v Lijevoji Luki. Leta 1933, je nastala šolarska zadruga v Neradinu in gotovo še kje drugje.

Vse te zadruge niso prestopile praga svojega razreda ali šole ter so bile več ali manj posrečen poizkus združniške vzgoje med šolsko mladino.

Korak dalje je napravila naša sekcija JUU za dravsko banovino. Njen združniški odsek je sprejel tudi šolsko združništvo v svoj program in je skušal to idejo spraviti v čim večji krog učiteljstva.

Dohodki:

1. Prispevke članov i. dr.

Izdatki:

1. Izplačane zdravniške podpore za zdravniško pomoč, zdravila itd., stroške za kontrolo bolnikov, upravne stroške ter rezervni fond.

Filip Slokan

(Op. uredn.) Na ponovno pobudo več članov je predložila »Učit, samopomoč« dne 14. junija t. l. predlog glede bolniškega zavarovanja učiteljstva v dravski banovini. Posejnim sklepu upravnega odbora JUU, sekcija za dravsko banovino z dne 17. junija t. l., bo razpravljala v tej stvari letošnja banovinska skupščina. Predsedniki in delegati sreskih učiteljskih društev se naprošajo, da načrt prouče in se pripravijo na razpravo.

— pomagajo sebi in drugim do lažjega šolskega dela.

Šolska zadruga mora biti univerzalna. Ne sme se omejiti samo na štednjo ali samo na nabavljanje potrebščin. Šolska zadruga mora imeti možnost, da deluje kot hranilnica, kot konzum, kot prodajalna lastnih izdelkov, kot zdravstvena, kot socialna institucija itd. S tem ni rečeno, da mora zadruga vse te panoge istočasno gojiti, ne, ker to bi bilo še celo škodljivo. Zadruga mora biti tako gibljiva, da se po potrebi prelevi iz enega v drugo in zastavi svoje delo sedaj za to, sedaj za drugo stvar. Vsled tega morajo biti tudi pravila temu primerno sestavljena.

Šolska zadruga tudi ne sme biti točna kopija zadruge odraslih ljudi, pri katerih je vse preveč birokratizma. Pri šolskih zadruzah morata delati beseda in srce, ne toliko pero in črnilo. Zato mora ostati šolska zadruga vedno v rokah razrednega učitelja kot vzgojno sredstvo.

Naša sekcija je bila torej prva, ki je začela z organiziranim delom na polju šolskega združništva in s tem opozorila tudi učiteljska društva izven Slovenije na to. O tem nam najlepše pričča posebna resolucija sedmih hrvaških učiteljskih društev, zbranih na zborovanju v Sisku, ki se glasi:

»Učiteljstvo srezova: sisačkog, petrinjskog, kostanjčkog, glinskog, virginmostskog, vojničkog i velikogoričkog, sakupljeno 11. novembra 1933. na zajedničkoj skupštini u Sisku predlaže da se u štampi objavi i uputi svima udruženjima u zemlji zadrugarstvi poziv da se po primjeru Dravske sekcije J. u. u. svrati na pitanje školskih združ, naročita pažnja, kako bi se ideja školskog zadrugarstva svestrano proučila i stvorio tip školske zadruge, koji bi se preporučio svem jugoslavenskom učiteljstvu u državi i tako dao pravac vanškolskom radu učitelja u privredni život naroda.

Zastopajući stanovište, da je zadrugarstvo idealnija pozadina dječjoj štednji nego bankarstvo, pogotovo za naš seljački svijet i da će tako učiteljstvo našim zadrugarstvu učiniti najveću uslugo koju mu duguje i pridonijeti svoj obol za ozdravljenje privrednih prilika, predlažemo da svako učiteljsko udruženje prouči pitanje školskih združ, i propagira ideju školskog zadrugarstva, a u svem tome radu da bude u suglasnosti sa združnim institucijama i sa prosvjetnim odijeljenjima svojih banovina, kako bi i združne institucije i pretpostavljene vlasti pomogle ovu akciju za ostvarenje združnog odgoja u našim osnovnim školama.

V že zgoraj imenovani 4. številki letošnjega letnika »Združne svijesti« sta objavljena tudi dva primera pravilnika za šolske zadruge. Oba primera tvorita vsekakor le poizkus pravil, ker v njih manjka vsak ozir na veljavne združne zakone. Lahko pa bi se ta dva pravilnika vzela kot pripomoček za sestavo poslovnika združno-vzgojnih edinic, ki so predvidene po naših pravilih.

Po teh izgleda namreč organizacija šolske zadruge sledeče: Člani zadruge so vzgojitelji in stari učencev. Zadruga, ki ima osrednje načelstvo in nadzorstvo, organizira po šolskih okoliših poverjenstva, katera vodijo učitelji(ce). Učitelj — poverjenik organizira iz združnih članov (starsév) v šolskem oko-

lišu roditeljski svet, ki mu pomaga in svetuje, v šoli pa združno-vzgojno ednico iz otrok združnih članov. Težišče dela leži na združnih edinicah, ki so organizirane kot zadruge (podružnice) v malem, a so popolnoma v rokah učitelja - vzgojitelja. Starši — združni člani pa prevzamejo za svoje otroke vsa potrebna jamstva.

Tako izgleda zunanja oblika projektirane šolske zadruge, o njenem delu in namenu pa navajam sledeči odlomek iz pravil:

§ 2. Šolska zadruga ima namen vzgajati šolske otroke k pravemu združništvu in gospodarsko koristiti svojim članom.

§ 3. Svoj namen dosega zadruga predvsem na sledeči način:

a) Dobavlja članom knjige, učila, šolske potrebščine, obleke, obutev in vsa za življenje ter vzgojo otrok potrebna sredstva.

b) Skrbi za redno prehrano šolskih otrok z organiziranjem šolskih mlekarn, kuhinj in drugih mladinskih gostišč.

c) Ustanavlja, oskrbuje ter podpira šolarske knjižnice, čitalnice, predavalnice in šolske odre ter preskrbuje radioaparate, projekcijske aparate, vzgojne filme in druga sredstva za gospodarsko- nacionalno in prosvetno vzgojo mladine.

č) Prireja razna predavanja, tečaje, zabave in druge prireditve v dobrodelne in izobraževalne namene.

d) Ustanavlja in oskrbuje delavnice, t. j. prostore za ročno udejstvovanje šolarjev ter skrbi za dobavo primernega orodja in materiala.

e) Ustanavlja in vzdržuje športne prostore, igrališča, kopaljšča ter razne druge higienske ustanove za šolske otroke, katerim dobavlja tudi vse športne potrebščine in higienske ter zdravstvene pripomočke.

f) Organizira za šolarje združno obdelavo zemlje in gojitev raznih živali. Organizira in vzdržuje tudi šolske, živalske in botanične vrte.

g) Kupuje od svojih članov in njihovih otrok razne izdelke, pridelke in nabrane prirodne proizvode ter jih prodaja ozir. posreduje prodajo.

h) Zbira in hrani ter po možnosti primerno obrestuje denarne prihranke šolskih otrok ter daje istim tudi manjša posojila.

i) Organizira za šolske otroke medsebojno gmetno podpiranje in samopomoč v obliki zavarovanja v vseh oblikah.

j) Prireja za šolske otroke in njih starše ekskurzije, izlete, potovanja in počitniške kolonije.

k) Posluhuje se vseh ostalih zakonitih sredstev, ki pospešujejo združniško vzgojo šolarjev in svojih članov.

§ 4. Pod § 3. navedene stvari izvaja zadruga le v toliko, v kolikor so za tako delo dane možnosti. Prepuščeno je poverjenštvu, da sama izbirajo za svoje združno-vzgojno ednico to, kar smatrajo za časa in kraju najprimernejše.

Iz gornjega je razvidno, da je naša zamisel šolskih združ zelo široka in da bo ostala univerzalno vzgojno sredstvo v rokah spretnega učitelja.

Zato vse že sedaj vabimo: Premislite vso stvar dobro, ko pa bo zadruga ustanovljena, vstopite vanjo in delajte kot poverjeniki za združniško vzgojo našega podmladka.

M. Zor

Splošne vesti

Druga seja upravnega odbora JUU, sekcije za dravsko banovino v Ljubljani.

V nedeljo 17. junija ob 10. uri se je vršila v prostorih sekcije druga seja upravnega odbora naše sekcije, ki je pokazala popolno soglasnost članov in težnja za čim lepši napredek našega združenja s tem, da se v kratkem uredijo vse zadeve v dobrobit članstva, organizacije in stanu.

V svojem otvoritvenem nagovoru je predsednik sekcije tov. Ivan Dimnik obrazil aktualne tekoče zadeve in napore

da ne občuti čitatelj nobene navlake. Mlado in staro bo prebiral to povest z užitkom in vsakdo bo odložil knjigo z odkritim zadovoljstvom, ki ga daje zrelo in zaokroženo delo.

Ilustracije k Bevkovi povesti je narisala Ksenija Prunkova.

Četrta publikacija je Eda Kardelja »Potovanje skozi čas«. Pisec zajema v svojem spisu oris gospodarske zgodovine od zibelci človeške kulture preko vseh faz, ki so dvignile človeštvo na stopnjo današnje družbe. Čeprav je forma, v katero je stisnil svoje pripovedovanje, nelahka stvar, se je potrudil z vsemi silami, da bi bil jasan. Tudi ta knjiga bo zadovoljila svoje bravec, zlasti tiste, ki so v višjih letnikih. Naslovno sliko »Potovanja skozi čas« je napravil Ljubivoj Ravnikar.

Mladinska matica je z letošnjimi publikacijami tudi pokazala, da drži korak s časom. Posebno s »Kresnicami«, ki so prvi to stvarni knjižni poskus v slovenščini, je izpričala, da razume duha sodobnosti s tem, da prepušča besedo tistim, ki si jo sami želijo. In če še pomislimo, da dobiš te štiri knjige poleg celega letnika »Našega rodu« za 22.50 Din, se čudiš, odkod črpa MM svoje rezerve. Ni dvoma, da je mogoče vse to le pri visoki nakladi »Našega rodu«, ki navzlic kritičnim časom doseže okoli 21.000 izvodov. Ta naklada pa je slovenskemu knjižnemu trgu obenem porok, da se mu ni bati za bodočnost. Učiteljstvo vzgaja vojsko brancev, ki bodo najboljši vojščaki za nivo in konsum domače knjige. Tudi v tem je velika, še neocenjena zasluga Mladinske maticе, kateri želimo v bodoče še večjih uspehov, kateri jih je imela doslej. **Stano Kosovel.**

ljubezen do naroda, države in kralja. Ljubezen do neodrešenih bratov za mejami in ljubezen do človeka-trpina, ki je lačen kruha in tople besede.

Druga knjiga »Kapljice« so svojevrstno delo Eda Deržaja, slikanica v štirih barvah. Prva knjiga te vrste je izšla pri MM že lanskemu letu. Z mirno vestjo lahko zapišemo, da imamo malo originalnih knjig te vrste. Tukaj zazivi otrok z vso svojo domišljijo predstavitoren svet, realnost in fantazija sta srečno združeni in konkretno prikazani. »Kapljice« so slikovit opis krogotoka vode v obliki pravljice, kateri je napisala pospremo besedilo Anica Černejeva. Knjigo je natisnila v ofsetnem tisku litografija Čemažar. Tudi v pogledu opreme je treba to publikacijo pohvaliti.

Tretja knjiga letošnjega knjižnega daru MM je Franceta Bevka povest »Tovariša«, dogodivščine dveh mestnih otrok, enega izprijenega in enega dobrega. Skozi strani Bevkeve povesti ne preseva moralizacija niti z najmanjšim žarkom. In vendar je povest strogo moralna, vzgojna v najboljšem pomenu besede. Ugajala bo vsem, mestna mladina pa bo radi miljeja, ki je vanj pisatelj postavil svojo zgodbo, še posebno segala po nji. Bolj življenjskih tipov skoro ni mogoče zaleteti, kakor je storil Bevk v svojih »Tovariših«. Poleg vseh drugih vrtilin odlikuje to povest še socialen poudarek, saj sta protagonistita dejanja v glavnem dva tipa iz siromaštva, kakršnega srečujemo vsak dan na ulici. Tudi v pisateljsko-tehničnem pogledu ni Bevkovi povesti kaj očitati, nasprotno, zasluži samo pohvalo. Zgnetenost dejanja in pripovedovanja bi lahko služila marsikateremu mladinskemu piscu za zgled, kako je treba pisati,

Knjige „Mladinske maticе“

Zvesta svoji ustaljeni tradiciji, ki je pridobila slovenski knjižni na tisoče mladih bravcev in bodočih odjemalcev dobrih knjig, je izdala Mladinska matica v Ljubljani tudi letos ob sklepu šolskega leta štiri knjige, da bodo imeli mladi, a tudi odrasli med počitnicami kaj branja. Te štiri knjige, ki signirajo v knjižnici MM s številkami 24—27 so: Kresnice, Kapljice, Tovariša in Potovanje skozi čas.

»Kresnice« z naslovno risbo Mare Kraljeve prinašajo v uredništvu Jos. Ribičiča in Alberta Široka čisto novo zmes: prispevke iz otroških peres in svinčnikov. Te črtice, ki obsegajo večinoma otroške vtise in spomine, se bodo bravcem tem bolj prilgle, ker bo vsak otrok od njih tehtal sebe in svoje zmognosti in dobil iz njih marsikakšno vzpodbudo. Otroci pripovedujejo o svojih doživljajih, ki so tako raznoliki, da prebereš knjižico v eni sapi in si zadovoljen, ker najdeš na vsaki strani kaj novega. Sodobno življenje z vsemi svojimi brčkostmi in tegobami, a tudi z vsvo drastiko in ponekod humorjen odseva iz »Kresnic«. Pristnost teh doživeti je takšna, da ti na nekaterih mestih seže globoko v srce. Na drugih pa ti izšili spontan smeh. Takšno štivo zaradi svoje pestrosti in neposrednosti nikoli ne utrjuje. Tudi ilustracije, vse-skozi delo otroških rok, odpirajo zanimive perspektive v otroški svet. Najbolj bodo pač ogledovali risbe mladega Tomaža Kvasa z Ihana, ki riše kakor kakšen nov Dobnikar. Iz vsega, kar prinašajo »Kresnice«, veje, kakor pravi uredništvo knjige v predgovoru,

— K razpisu služb. Kr. banska uprava dravske banovine razglaša: Pri objavi razpisanih služb v Službenih novinah št. 131 dne 11. junija 1934 so naslednje tiskovne napake: Razpisane so tele službe: Srž Krško; Telče je razpisano eno žensko in ne moško mesto. Srež Maribor levj breg; Kamnica je razpisano